

ระบบข้อมูลพืชผัก

สาขาพืชผัก ภาควิชาพืชสวน คณะผลิตกรรมการเกษตร

<http://www.mju.ac.th/fac-agr/hort/vegetable/main.htm>

เทคนิคการเพาะเมล็ดพันธุ์ผัก

นิพนธ์ ไชยมงคล

การขยายพันธุ์ผัก เป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตผัก ต้นกล้าที่ดี สมบูรณ์ จะให้ผลผลิตและคุณภาพสูง นอกจากนี้การผลิตต้นกล้าที่มีคุณภาพสูงสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

เมล็ดและต้นกล้าที่อ่อนแอ โรคจะเข้าทำลายได้ง่าย การปลูกพืชที่ต้นกล้าไม่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการ เช่น การคาดคะเนผลผลิต การดูแลรักษา และเมื่อต้นกล้าเจริญไม่สม่ำเสมอ ในกรณีกะหล่ำปลี กะหล่ำดอก จะทำให้ต้องเก็บเกี่ยวหลายครั้ง ทำให้ต้นทุนค่าแรงงานเก็บเกี่ยวสูง ในบางพืชเช่น แตงโม หรือแคนตาลูป ถ้าหากใช้ต้นกล้าที่เจริญไม่สม่ำเสมอปลูกในแปลงเดียวกัน จะทำให้ยุ่งยากในการจัดการ โดยต้นที่มีผลเล็กจะต้องการน้ำเพื่อการเจริญ แต่ต้นที่มีผลขนาดใหญ่ ถ้าหากให้น้ำผลจะแตกเป็นต้น

พืชผักสามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธีคือ

1. **การเพาะเมล็ด** ส่วนใหญ่จะเป็นเมล็ดขนาดเล็ก รากสามารถเจริญได้ง่าย เช่น มะเขือเทศ พริก ผักตระกูลกะหล่ำ เป็นต้น ในบางกรณีที่ใช้เทคนิคการผลิตแบบประณีต เพื่อให้ต้นกล้าเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ เช่น พืชตระกูลแตง ข้าวโพดหวาน จะนิยมเพาะในกระถาง และย้ายปลูกเมื่อมีใบจริง 3-4 ใบ
2. **หยอด/หว่านเมล็ดในแปลงปลูกโดยตรง** พืชผักที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น หรือมีเมล็ดขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก รากเจริญได้ยาก มีอัตราการรอดตายหลังย้ายปลูกต่ำ เช่น พืชตระกูลถั่ว ข้าวโพดหวาน พืชตระกูลแตง ปวยเล้ง แรดิช ผักบั้งจีน เป็นต้น
3. **การแยกหน่อ/ไหล/ปักชำยอด** บางพืชที่มีการแตกกอมากจะใช้วิธีแยกหน่อ เช่น หน่อไม้ฝรั่ง กุยช่าย ตรีโคร อาร์ติโช้ก บางพืชอาจใช้ไหล เช่น สตรอเบอรี่ บางพืชอาจใช้วิธีปักชำยอด เช่น มันเทศ

4. ใช้หัวหรือรากสะสมอาหารใต้ดิน บางพืช เช่น หอมแดง กระเทียม ใช้วิธีแยกหัวหรือกลีบ ส่วนมันฝรั่งจะขยายพันธุ์โดยใช้หัว
5. การเลี้ยงเนื้อเยื่อ บางพืชที่ต้องการต้นกล้าพืชปลอดจากเชื้อไวรัส เช่น มันฝรั่ง สตอเบอรี่ กระเทียม หรือต้องการขยายพันธุ์จำนวนมากและในระยะเวลาที่รวดเร็ว เช่น หน่อไม้ฝรั่ง สามารถผลิตต้นกล้าได้ 300,000 ต้นต่อตาต่อปี

การเพาะเมล็ด

พืชผักส่วนใหญ่ขยายพันธุ์โดยการการเพาะเมล็ด ซึ่งมีความสำคัญต่อการผลิตผัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสม่ำเสมอในการงอก อัตราการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ของต้นกล้า ปราศจากโรคและแมลง จะมีความสัมพันธ์กับการเจริญ ผลผลิต คุณภาพ การเก็บเกี่ยว ดูแลรักษา ตลอดจนถึงต้นทุนการผลิต เนื่องจากในปัจจุบันนิยมใช้ลูกผสมชั่วแรก ซึ่งมีราคาแพง เช่น แตงหอมญี่ปุ่น เมล็ดละ 20 บาท เมล็ดพริกหวาน มีราคาเมล็ดละ 5-9 บาท เป็นต้น

การเพาะกล้าก่อนฤดูปลูกและย้ายกล้าเมื่อสภาพแวดล้อมเหมาะสม สามารถเก็บเกี่ยวส่งตลาดได้เร็ว ราคาสูง

ประโยชน์ของการจัดการเพาะเมล็ดที่ดี

1. ลดต้นทุนการผลิต ในด้านค่าเมล็ดพันธุ์
2. ต้นกล้าเจริญสมบูรณ์ สม่ำเสมอ เก็บเกี่ยวในเวลาใกล้เคียงกัน ลดค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว
3. ต้นกล้าที่สมบูรณ์และสม่ำเสมอ ให้ผลผลิตสูงกว่าปกติร้อยละ 20-50
4. ลดค่าแรงงานในการถอนแยก
5. ให้ผลผลิตและคุณภาพสูง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด

1. สภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น แสง เป็นต้น
2. วัสดุเพาะ
3. การจัดการ
4. การใช้เครื่องทุ่นแรง เช่น เครื่องหยอดเมล็ด เพื่อประหยัดเวลา ค่าแรงงานและให้ต้นกล้าที่สม่ำเสมอ

ขั้นตอนในการเพาะเมล็ด

1. ก่อนเพาะเมล็ด ควรจะศึกษาชนิดของพืช ลักษณะของเมล็ดพันธุ์ เช่น เมล็ดพันธุ์ที่มีเปลือกหนา หรือบางพืชอาจจะมีระยะพักตัว หรือเมล็ดบางพืชต้องการอุณหภูมิที่ระยะหนึ่งก่อน

นำไปเพาะ (pre chilling) ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการเมล็ดก่อนเพาะ เพื่อให้เมล็ดงอกเร็วและสม่ำเสมอ

- ศึกษาจำนวนเมล็ด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ถูกผสมชั่วแรก จะมีราคาสูง การเพาะเมล็ดในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

ตารางที่ 1 จำนวนเมล็ดพันธุ์

พืช	จำนวนเมล็ด (เมล็ด/10 กรัม)	พืช	จำนวนเมล็ด (เมล็ด/10 กรัม)
หน่อไม้ฝรั่ง	450-600	ถั่วปากอ้า	5-10
ถั่วแขก	18-46	ถั่วฝักยาว	6-12
ถั่วลันเตา	35-37	บีท	420-590
บล็อกโคลี่	3,200	ผักกาดหัวหนุแดง	1,400-1,600
กะหล่ำดาว	2,800-3,300	กะหล่ำปลี	2,820-3,500
กะหล่ำดอก	2,800-3,500	กะหล่ำปม	3,000-3,500
ผักกาดขาวปลี	3,000-3,500	พริกขี้หนู	1,800-2,000
มะเขือ	2,000-2,300	มะเขือเทศ	2,500-3,500
แครอท	7,500-10,000	ขึ้นช่าย	2,000
ข้าวโพดหวาน	50-60	แตงโม	150
แตงกวา	310-320	ฟักทอง	40
กระเทียมต้น	3,500-4,400	หอมหัวใหญ่	3,200-3,500
สลัด	6,000-12,000	ปวยเล้ง	1,500-1,760
เทอร์นิป	3,200-4,200		

- ทดสอบความงอกของเมล็ดก่อนเพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการประมาณการใช้เมล็ด การเพาะเมล็ดที่มีอัตราความงอกต่ำโดยไม่มีการทดสอบความงอกหรือเมล็ดที่มีความงอกสูงและเพาะในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการ จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งในด้านค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงในการเตรียมวัสดุเพาะ ค่าเสียเวลาและโอกาส

4. **คัดเมล็ดที่มีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอ** เมล็ดที่มีขนาดใหญ่จะมีอาหารสำรองในเมล็ดมาก งอกได้เร็ว ให้ต้นกล้าที่แข็งแรงและสม่ำเสมอ

5. การจัดการเมล็ดก่อนเพาะ

- 5.1 เมล็ดพืชที่มีเปลือกหนา เช่น เมล็ดหน่อไม้ฝรั่ง อาจจะทำให้แตก หรือกริดเป็นรอย แช่น้ำอุ่น เพื่อให้น้ำและอากาศสามารถซึมผ่านเข้าไปได้
- 5.2 แช่เมล็ดให้ดูคน้ำเข้าไปสม่ำเสมอ เพื่อเร่งกระบวนการงอก
- 5.3 เมล็ดพืชบางชนิดจะมีระยะพักตัว หรือมีสารจำกัดความงอกติดมากับเปลือกหุ้มเมล็ด เช่น เมล็ดพันธุ์บีทรูท หรือ มะเขือเทศ ควรทำลายระยะพักตัวก่อนเพาะหรือแช่น้ำ
- 5.4 เมล็ดพืชผักเมืองหนาวจะต้องการอุณหภูมิต่ำ 5° ซ เป็นเวลา 3-7 วันก่อนนำไปเพาะ
- 5.5 บางพืชอาจจะต้องการอุณหภูมิสูง เช่น พืชตระกูลแตง
- 5.6 บางพืชเช่นสลัด จะต้องการแสงช่วยกระตุ้นให้เมล็ดงอก
- 5.7 บางพืชอาจจะมีโรคติดมากับเมล็ด ควรจัดการก่อนเพาะ เช่น แช่น้ำอุ่นหรือกำจัดโดยการใช้สารเคมีเป็นต้น

ตารางที่ 2 การจัดการเมล็ดก่อนเพาะ

พืช	โรค	การจัดการ
ถั่ว	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Captan 2 1/2 oz/100 lbs Chloranil 3 oz/100 lbs Thiram 2 oz/100 lbs
บีท	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Captan 6 oz/100 lbs Diclone 4 oz/100 lbs Thiram 8 oz/100 lbs
บล็อกโคลี่	Alternaria	แช่น้ำอุ่น 50 °ซ 20-25 นาที
กะหล่ำดอก	Black leg	คลุกเมล็ดด้วย
กะหล่ำปลี	Black rot	Captan 1 1/2 oz/100 lbs
กะหล่ำปม	Damping off	Chloranil 8 oz/100 lbs
คะน้า ผักกาดขาวปลี		Thiram 4 oz/100 lbs
แครอท	Bacterial blight	แช่น้ำอุ่น 52. °ซ 10 นาที

	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Captan 4 oz/100 lbs Chloranil 12 oz/100 lbs
ขึ้นช้ำ	Early,Late and Bacterial blight Damping off	แช่น้ำอุ่น 43.3 °ซ 30 นาที
ข้าวโพดหวาน	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Captan 1 1/2 oz/ 100lb Diclon 1 1/2 oz/100 lbs Thiram 5 1/3 oz/100 lbs Chloranil 3 oz/100 lbs
	Downy mildew	Apron 35 SD 7gm./1kg
แตงกวา แตงโม แคนตาลูป	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Captan 1 1/2 oz/100 lbs Chloranil 6 oz/100 lbs Thiram 3 oz/100 lbs
มะเขือ	Phomopsis blight	แช่น้ำอุ่น 50.0 °ซ 20 นาที
	Damping off	Captan 3 oz/100 lbs Chloranil 6oz/100 lbs Zinc oxide 3 oz/100 lbs
สลัด	Damping off	คลุกเมล็ดด้วย Thiram/Chloranil 20 oz/100 lbs Zinc oxide 3 oz/100 lbs
หอมหัวใหญ่ หอมต้น	Alternaria blight, Mildew Damping off	แช่น้ำอุ่น 53.3 °ซ 25 นาที Thiram 4 oz./100 lbs
พริก	Antracnose	Bichloride of Merury 1:3000
	Damping off	แช่น้ำอุ่น 50.0 °ซ 25 นาที Thiram 4 oz./100 lbs Captan 3 oz./100 lbs.

มะเขือเทศ	Alternaria blight,	แช่น้ำอุ่น 50.0 °ซ 25 นาที
	Bacterial spot	Copper Chloride 2 oz./ น้ำ 1 แกลลอน เวลา 1 ชั่วโมง
	Damping off	Thiram/Diclon 4 oz./ 100 lbs. หรือ 1 ซ่อนซา/ 1 ปอนด์

6. ศึกษาอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการงอกของเมล็ด เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ผักที่มีถิ่นกำเนิดแตกต่างกัน อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการงอกจะแตกต่างกัน การเพาะเมล็ดในอุณหภูมิที่เหมาะสม จะให้เมล็ดงอกเร็ว อัตราการงอกสม่ำเสมอ ต้นกล้าสมบูรณ์

ตารางที่ 3 อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการงอกของเมล็ด

กลุ่มที่ 1 พืชที่ต้องการอุณหภูมิต่ำ		
พืช	อุณหภูมิที่เหมาะสม (°ซ)	หมายเหตุ
1. ปวยเล้ง(Spinach)	4.4-15.6	ในสภาพช่วงแสงยาวและอุณหภูมิ สูง จะแทงช่อดอกเร็ว
2. หัวบีต(Beet)	10.0-30.0	อุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา จะแทงช่อดอก
3. กะหล่ำปลี (Cabbage)	10.0-30.0	อุณหภูมิต่ำกว่า 7 องศา จะแทงช่อดอก
4. ผักกาดหัวหนู(Radish)	10.0-30.0	
5. บล๊อค โคลี่(Broccoli)	10.0-30.0	

นอกจากนี้จะมีพืชอื่น ๆ เช่น กะหล่ำดาว(Brussel sprout) กะหล่ำปม(Kohlabi) ผักน้ำ(Water cress) ภูบาร็บ (Rhubarb) โคลลาร์ด(Collard)พาสนิป(Parsnip) เทอร์นิป (Ternip)ถั่วปากอ้า(Broad bean) เป็นต้น

กลุ่มที่ 2		
พืช	อุณหภูมิที่เหมาะสม (°ซ)	หมายเหตุ
ถั่วดินเตา(SugarPea)	10.0-30.0	
มันฝรั่ง(Irish Potato)	7.2-26.7	อุณหภูมิต่ำ ช่วงแสงสั้นจะลงหัวเร็ว

ขึ้นช่ายฝรั่ง(Celery)	10.0-24.0	อุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา จะแทงช่อดอก
แครอท(Carrot)	10.0-30.0	อุณหภูมิต่ำกว่า10 องศาจะแทง ช่อดอก
สวิตชาร์ด(Sweet chard)	10.0-30.0	
สลัด(Lettuce)	4.4-16.7	อุณหภูมิสูง ช่วงแสงยาวจะแทงช่อดอก
กะหล่ำดอก(Cauliflower)	10.0-30.0	

นอกจากนี้จะมีพืชอื่น ๆ เช่น เอ็นไดฟ์ (Endive) อาร์ติโชค(Artichoke)คาร์ดูน(Cardoon) ซีเลอเรียก (Celeriac) ชิโครี่(Chicory) ผักกาดขาวปลี(Chinese cabbage) เฟลเนล(Fennel) พาร์สลีย์ (Parsley) ผักกาดกวางตุ้ง(Mustard)

กลุ่มที่ 3		
พืช	อุณหภูมิที่เหมาะสม (°ซ)	หมายเหตุ
หอมหัวใหญ่(Onion)	10.0-30.0	อุณหภูมิ 10.0-15.6องศา จะแทงช่อดอก
หน่อไม้ฝรั่ง(Asparagus)	15.6- 30.0	

กลุ่มที่ 4		
พืช	อุณหภูมิที่เหมาะสม (°ซ)	หมายเหตุ
ข้าวโพดหวาน(Sweet corn)	15.6-35.0	
ถั่วแขก(Snap bean)	15.6- 30.0	อุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศาต้นกล้าจะเป็นอันตราย
มะเขือเทศ(Tomato)	15.6-30.0	ไม่ติดผลในความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ
พริก (Pepper)	15.6-35.0	ต้นกล้าและผลเป็นอันตรายในอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา
แตงกวา(Cucumber)	15.6-35.0	ต้นกล้าและผลเป็นอันตรายในอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา
แตงเทศ(Muskmelon)	21.0-32.0	ต้นกล้าและผลเป็นอันตรายในอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา

นอกจากนี้จะมีพืชอื่น ๆ เช่น ฟักทอง(Pumpkin) ฟักเขียว (Wax gourd) มะเขือเครือ (Chayote)

กลุ่มที่ 5		
พืช	อุณหภูมิที่เหมาะสม (° C)	หมายเหตุ
แตงโม(Watermelon)	21.0-35.0	
มันเทศ(Sweet potato)	21.0-32.0	
มะเขือ(Egg plant)	21.0-35.0	
กระเจี๊ยบเขียว(Okra)	21.0-35.0	

การงอกของเมล็ดปวยเล้งจะขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ โดยอุณหภูมิสูงกว่า 22 ° C จะจำกัดการงอกของเมล็ด จากการทดลองเพาะเมล็ดในอุณหภูมิ 30 และ 35 ° C พบว่ามีอัตราการงอก 10-40 % และ 0 % ตามลำดับ การเพาะเมล็ดปวยเล้งควรใช้อุณหภูมิสูงและต่ำสลับกัน เช่น อุณหภูมิกลางวัน 30 ° C และอุณหภูมิกกลางคืน 15 ° C

วัสดุเพาะ

คุณสมบัติวัสดุเพาะที่ดี

1. ปราศจาก แมลง โรค และเมล็ดวัชพืช
2. มีช่องว่างสำหรับการถ่ายเทหรือการหมุนเวียนของอากาศ
3. มีความสามารถอุ้มน้ำได้ปานกลาง เนื่องจากในกรณีที่อุ้มน้ำได้ดี อาจจะทำให้ความชื้นสูงเป็นสาเหตุให้เมล็ดเน่า
4. ดินหุ้มรากไม่แตกในขณะที่ย้ายปลูก
5. มีความอุดมสมบูรณ์สูง เมื่อเมล็ดเริ่มงอกสามารถใช้อาหารได้ทันที เพื่อให้ต้นกล้าเจริญเติบโตเร็ว สมบูรณ์
6. pH ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละพืช เนื่องจาก pH สูงหรือต่ำเกินไป จะจำกัดการนำธาตุอาหารไปใช้ประโยชน์ของพืช

ตารางที่ 4 คุณสมบัติของวัสดุเพาะ/ปลูก

Medium	Capillary Rise(cm)	Water absorption (%, v/v)	Percolation
Soil	18	21	very slow
Peat-mix	30	27	slow
Vermiculite	29	21	fast
Rockwool	10	17	fast
expanded clay pellets	2	11	very fast

การใช้วัสดุเพาะสำเร็จรูป (media) ซึ่งประกอบด้วย vermiculite, perlite, peat, sphagnum peat moss และทรายละเอียด เป็นต้น ก่อนข้างมีราคาแพง แต่ให้การเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอ สะดวก รวดเร็ว

ตารางที่ 5 อุณหภูมิที่ใช้ในการกำจัดแมลง โรคและวัชพืชในดินเพาะ

ศัตรูพืช	อุณหภูมิที่ใช้(°ซ)/30 นาที
ไส้เดือนฝอย	48.9
โรคโคนเน่า	54.4
เชื้อราและแบคทีเรีย	65.6
แมลงและเชื้อไวรัสทั่วไป	71.1
วัชพืชทั่วไป	79.4
วัชพืชที่มีเมล็ดแข็ง มีรากเหง้า/ไหล และเชื้อไวรัสบางชนิด	100.0

ที่มา: Backer,F.K. "The UC system for production healthy container grown plants" California Agriculture Experiment Station Manual23,1972.

ตารางที่ 3 การจัดการดินเพาะเมล็ด

แหล่งที่มา	วิธีการ/ชนิด	อุณหภูมิ/เวลา
ความร้อน	น้ำ(stream)	82.2 °ซ/30 นาที
	ไอน้ำร้อน(Aerated stream)	71.1 °ซ/30 นาที
	ไฟฟ้า(Electric)	82.2 °ซ/30 นาที

สารเคมี	Formalin(37-40%)	ผสมน้ำ 1:50 ราดดิน 2 ลิตรต่อ 1 ตารางฟุต ใช้พลาสติกคลุม 14 ถึง36 ชั่วโมง เปิดพลาสติกทิ้งไว้ ประมาณ 14 วันหรือจนกระทั่ง หมดกลิ่นสารเคมี
	Chloropicrin	ราดดิน 3-5 ซีซีต่อ 1 ตารางฟุต ใช้พลาสติกคลุม 1-3 วัน เปิด พลาสติกทิ้งไว้ประมาณ14 วัน หรือจนกระทั่งหมดกลิ่นสารเคมี
	Vapam	ราดดิน 1 ลิตรต่อ100 ตารางฟุต ก่อนปลูก 7-14 วัน

ที่มา: Backer,F.K. "The UC system for production healthy container grown plants" California Agriculture Experiment Station Manual 23,1972.

การจัดการน้ำ

ความชื้นมีอิทธิพลต่อขบวนการงอกของเมล็ด เมล็ดจะดูดน้ำเข้าไปเพื่อช่วยในการทำงานของน้ำย่อย (enzymes) ซึ่งทำหน้าที่ย่อยอาหารสำรองสำหรับการเจริญของต้นอ่อน นอกจากนี้ทำให้เปลือกหุ้มเมล็ด ขยายตัว เพื่อให้ น้ำและอากาศซึมผ่านได้ ตลอดจนให้รากและต้นอ่อนเจริญผ่านได้ง่าย

วิธีการเพาะเมล็ด

การเพาะเมล็ด อาจจะหยอดหรือหว่านเมล็ดในแปลงเพาะหรือเพาะในภาชนะ เช่น กระถาง ภาชนะพลาสติก หรือกระบะเพาะ ขนาดขึ้นอยู่กับชนิดพืช

การเพาะกล้าในแปลงเพาะ สะดวก ลงทุนครั้งแรกต่ำ แต่จำเป็นต้องใช้แรงงานถอนจัดระยะ กำจัดวัชพืช นอกจากนี้เมื่อถอนต้นกล้าจะทำให้รากขาด ไม่มีดินติดราก โรคเข้าทำลายได้ง่าย ต้นกล้าตั้งตัวช้า อัตราการรอดตายหลังย้ายปลูกต่ำ เนื่องจากรากที่ติดมาไม่สามารถดูดน้ำและอาหารได้ จนกว่ารากใหม่จะเจริญ นอกจากนี้อัตราการเจริญของรากใหม่จะขึ้นอยู่กับอาหารสะสมในต้น ในกรณีต้นกล้า พืชผักใบ มีอัตราการคายน้ำสูง ใบนอกจะเหี่ยวแห้งตาย เป็นสาเหตุให้เก็บเกี่ยวช้า ผลผลิตต่ำ การเพาะในแปลงเพาะเหมาะสมสำหรับบางพืช เช่น หน่อไม้ฝรั่งเนื่องจากมีอายุต้นกล้า 3-5 เดือน

การหยอดเมล็ด ควรให้ลึกพอประมาณ เนื่องจากการหยอดเมล็ดลึกเกินไปอาจจะเป็นสาเหตุให้เมล็ดเน่าตายก่อนงอกพ้นผิวดิน การเพาะต้นจะทำให้เปลือกหุ้มเมล็ดติดกับใบเลี้ยงทำให้เกิดแผล ลดอัตราการสังเคราะห์แสง

การเพาะในภาชนะ เช่น ถาดเพาะ ลงทุนสูงในด้านภาชนะ ลดค่าแรงงานในการถอนจัดระยะ และกำจัดวัชพืช ต้นกล้าเจริญสม่ำเสมอ เมื่อย้ายปลูกต้นกล้าตั้งตัวได้เร็ว อัตรารอดตายหลังการย้ายปลูกสูง แต่ควรระวังไม่ให้รากเจริญออกมาอยู่รอบ ๆ ดินปลูก เนื่องจากเมื่อดินแห้งจะหดตัวทำให้มีช่องว่างระหว่างภาชนะปลูกและดินปลูก รากต้องการออกซิเจนจะเจริญออกมา เมื่อถูกแสงแดดหรือสภาพอากาศแห้งแล้งอาจทำให้รากเป็นอันตรายได้ ควรย้ายลงภาชนะใหม่ที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือย้ายลงกระถาง/ถุงพลาสติกหรือย้ายลงแปลงปลูก

การเพาะเมล็ดบางพืช เช่น พืชตระกูลแตง อาจเพาะในกระบะทรายก่อน เมื่อเริ่มงอกย้ายไปปลูกในถาดเพาะหรือกระถาง

การดูแลรักษา

- หลังจากหยอดควรคลุมเมล็ดด้วยวัสดุ เช่น ปุ๋ยหมัก ดินร่วนที่ผ่านการกำจัดโรคในดิน เพื่อรักษาความชื้นในระยะแรก
- ฉีดพ่นเซพวิน 85 เพื่อป้องกันแมลงทำอันตรายเมล็ด
- ก่อนเมล็ดงอกให้น้ำวันละสองครั้ง
- หลังเมล็ดงอกให้น้ำ 1-2 วันต่อครั้ง อย่าน้ำขังแฉะ เพื่อป้องกันโรคโคนเน่า
- ฉีดพ่นปุ๋ยน้ำที่มีธาตุอาหารหลักและธาตุรอง เพื่อให้ต้นกล้าสมบูรณ์
- หลังเมล็ดงอกฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลง โรค ตามความจำเป็น

การย้ายกล้า

- ควรศึกษาอายุกล้าที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละชนิด
- ก่อนย้ายปลูกหนึ่งอาทิตย์ควรลดอัตราการให้น้ำ เพื่อชะลอการเจริญเติบโต ให้พืชสร้างอาหารสะสม ซึ่งจำเป็นสำหรับการเจริญของราก

